

2. Id autem sic intelligitur, ut, qui prima vice, qua lucratus est jubilaum, gratis concessis usus sit, si iterum indigeat, vi jubilaei non possit amplius iis frui, etsi opera praescripta repetat: verum si prima vice non indigebat, nunc vero infeliciter indiget, videtur posse hac vice, quando opera praescripta denuo implere vult ad indulgentiam iterum lucranda, si modo indulgentia jubilaei pluries acquiri possit, etiam gratiarum annexarum particeps fieri. Ita concludi licet ex Bened. XIV. l. c. § 84 et ex allegato responso S. Poenitentiariae, quum dicatur, eum, qui semel absolutus sit a censuris etc., non posse amplius facultatibus uti, si *de novo* indigeat¹. Ceterum videri debet, num forte corrente jubilaeo strictior etiam decisio facta sit.

555 3. Alia dubitatio in jubilaeo longioris temporis incidere potest, sc.: Poenitens censuris reservatis ligatus confitetur et absolvitur; verum antequam reliqua opera praescripta perfecit, in censuras reservatas iterum incidit: — potestne denuo absolvi, ut jubilaei indulgentiam lucrari possit?

R. 1. In jubilaeo anni 1875 a S. Poenitentiaria haec proposita quaestio negativum responsum tulit. Scilicet ex mandato S. Pontificis 25. Januarii 1875 responsum est: „Declaravit (Sanctitas sua), vi praesentis jubilaei (fideles) una tantum vice absolvi posse a censuris et casibus reservatis (et similiter semel tantum acquiri posse ipsius jubilaei indulgentiam).“ — Magis etiam eodem die S. Poenitentiaria idem declaravit suo responso: „An confessarii absolvere possint poenitentem, qui jam a reservatis et a censuris absolutus in ea denuo incidit, antequam opera impleverit ad jubilaum acquirendum praescripta?“ Resp.: „Virtute jubilaei posse una vice tantum absolvi a reservatis et a censuris, seu negative.“

R. 2. Pro jubilaeo anni 1869, cujus indulgentiam pluries acquiri posse, concessum erat, responsum de negato usu iterato favorum annexorum quaestionem nostram non dirimit; videlicet auctoritate Summi Pontificis declaratum est 1. Junii 1869: „An tempore jubilaei ille, qui vi jubilaei ejusdem fuerit a censuris et a casibus reservatis absolutus, si iterum incidat in casus et censuras reservatas, possit secunda vice absolvi peragens iterum opera injuncta.“ R. „Negative.“² Dixi, hoc responso non ita clare propositam nostram quaestionem solvi; nam sane sermo est de eo, qui jam semel lucratus sit jubilaei indulgentiam operibus omnibus peractis, nos vero

¹ Imo postea comperi, in privato responso ad literas Episcopi Novocomensis diei 1. Jan. 1873 dato S. Poenitentiariam id clare et expresse enuntiasse, videlicet: „Titus, postquam pluries praesentis Jubilaei indulgentiam obtinuerit, in censuram reservatam lapsus est. Hinc quaeritur: I. An possit a confessario suo absolvi, eo quod nunquam fuerit in anteactis confessionibus aliquo reservato irretitus, ac propterea nunquam hoc jubilaei privilegio usus sit. II. Si affirmative, utrum Titus denuo debeat opera praestare, quae ad Jubilaum consequendum injuncta sunt? R. ad I et II affirmative.“ Ex *Nouvelle Revue théol.* Tornac. vol. XVIII pag. 62. — Quam sententiam eo magis in quolibet jubilaeo, cujus indulgentia pluries acquiri potest, sustinendam esse puto, si in dubio sequenti n. 555 discussa negativa sententia pro lege statuatur.

² Responso illa cum aliis multis collecta habes in folio periodico „*Archiv für kath. Kirchenrecht*“ vol. 45. pag. 353 sqq.

quaerimus de eo, qui, antequam praecepta opera absolverit, iterum in censuras incidat. — Neque ita patet, responso anni 1875 *generalem* regulam statui pro futuro tempore. Hinc existimo, pro futuris jubilaeis respiciendum omnino esse, quid tunc statuatur; alioqui, nisi majore auctoritate res aliter finiatur, stari posse edictis Ben. XIV., cujus regulae, nisi postea mutantur, in generalem normam transierunt.

R. 3. Porro sensus Constitutionis Ben. XIV. „*Convocatis*“ § 84 in fine videtur sane id tamquam probabile relinquere, posse eum, qui, antequam peractis operibus praescriptis indulgentiam semel lucratus sit, iterum incidit in censuras reservatas, ut valeat tandem semel indulgentiam lucrari, denuo a reservatis peccatis et censuris absolvi. En ipsa verba: „Illum, si semel illarum (gratiarum) particeps est prima vice, qua jubilaum consecutus fuit, iterum earum participem fieri non posse, si post primam jubilaei acquisitionem iterum in censuras incurrit etc.“ Ergo a) indirecte et e contrario videtur satis innui, eum, qui jubilaum consecutus nondum sit, posse, si iterata absolutione indigeat, iterum absolvi; b) idque ex communi regula, favores late nos interpretari debere, confirmari videtur; c) ex mente Ecclesiae, quae, nisi aliud certo constituerit, cuilibet vere poenitenti censetur facultatem saltem semel jubilaei lucrandi praebere velle, idem aliquatenus comprobetur.

Caput III.

Appendix de quibusdam indulgentiis atque indulgentiarum regulis obviis in particulari.

II. Regulae et praecepta.

1. Collectio earum indulgentiarum, quae omnibus fidelibus patent, seu⁵⁵⁶ ad quas lucrandas unio cum certis sodalitatibus, congregationibus, ordinibus etc. non requiritur, authentica, „quae sola in quolibet dubio vel controversia circa quameunque indulgentiam modumve eam lucrandi excitata consulenda est“ ex decl. Pii IX. et decr. S. Congr. Indulg. 3. Jul. 1877, eodem anno Romae in lucem edita est, atque complura menda, quae in alias collectiones irrepserant, correxit: cujus altera editio an. 1886 apparuit.

2. Summaria seu collectiones indulgentiarum ex diversis concessionibus nunc in unum collectarum imprimi nequeunt sine approbatione S. Congr. Indulg.: d. 22. Jan. 1858 a Pio IX. sancitum, v. Decreta authentica n. 383. Singulae autem indulgentiae aut collectiones jam a S. Congreg. approbatae possunt cum licentia et approbatione Ordinariorum imprimi, nisi forte de certo quodam elencho aut collectione specialis prohibitio exstet (*ibid.*). Quae prohibitio est circa indulgentiarum elenchum, quae annectuntur rosariis, crucibus, numismatibus etc. a Summo Pontifice vel ex ejus commissione benedictis, ne videlicet ullibi ille elenchus imprimatur sine speciali S. Congregationis licentia.

3. Indulgentiae generales, quae conceduntur a Summis Pontificibus ad aliorum instantiam, v. g. pro recitantibus hanc vel illam orationem, exhiberi debent documento authentico apud Secretariam S. Congreg. Indulg.; *alioqui non valent*, ut ipsi Summi Pontifices decreverunt: v. decr. 28. Jan. 1756 a Pio IX. confirmatum, Decr. auth. n. 205 et 371. Verum si hujus documenti exhibitio facta non est, *quum primum postea fit*, indulgentia va-

lere incipit sine nova Pontificis concessione; ut exempla exhibitionis omissae et postea factae probant: consuevit enim in collectione indulgentiarum notari dies *concessionis olim factae*.

4. Conditiones ad indulgentias quaslibet praescriptae ad amussim impleri debent: verum si defectus relative valde parvus est, ex communi opinione theologorum id indulgentiae non obstat. Cui consonat *Raccolta* edit. 1886 p. XIII: „Si quaecunque opus praescriptum, sive totum sive secundum notabilem partem, sive ex ignorantia, sive per negligentiam, sive ex impotentia omittitur, aut si aliqua ex conditionibus temporis, loci etc. praescriptis ob quameunque rationem non observatur — nisi forte legitima commutatio intercesserit — indulgentia nequaquam acquiritur“.

Attamen illud „secundum notabilem partem“ non potest adeo late intelligi. Si enim de indulgentia recitantibus hymnum concessa agitur, Sancta Congregatio habuit pro defectu relative satis notabili, ita ut indulgentia non esset salva, solam ultimae strophae mutationem.

557 II. Particulares quaedam indulgentiae potioris momenti.

1. Indulgentia altaris privilegiati.

Notio. Intelligitur indulgentia plenaria solis defunctis applicanda, effectu non infallibili: v. supra n. 532.

Distinguitur privilegium altaris *locale et personale*; primum, si indulgentia conceditur propter celebrationem Missae in *certo altari*, posterius, si *certo sacerdote*, quando sub praescriptis conditionibus celebrat in quocunque altari, ille favor conceditur.

Conditiones: a) Semper exigitur, ut quando Rubricae non obstant, celebretur Missa de Requiem¹ 11. Apr. 1840, 22. Febr. 1847, 2. Maji 1852: Decr. authent. n. 281, 399, 357. At quando Rubricae prohibent, quominus Missa de Requiem¹ celebretur, aut si secundum Rubricas id minus convenit (ut in expositione publica SS. Sacramenti etiam in altaribus lateralibus, in diebus ex concursu populi in foro festivis), celebratio Missae de die, vel respective votivae privilegio altaris lucrando non obstat: Decreta authentica n. 404.

b) Saepe concessio favoris altaris privilegiati ita sonat: „ut *animae defuncti, pro qua Missa celebratur*, indulgentia plenaria applicari possit“, sive: „qui Missam pro defuncto in tali altari dixerit, liberat animam etc.“: quod si dicitur illis similibusque verbis, requiritur praeter Missae formam, ut modo sub a) explicatum est, applicatio Missae pro defuncto, cui celebrans privilegium altaris applicari cupit. — Si dicitur: „qui pro defuncto *sive pro defunctis* celebrat“, celebrans Missam applicare potest pluribus defunctis, privilegium vero altaris *uni ex illis* applicare. (NB. In die commemorationis omnium defunctorum — 2. Nov. — omnia altaria sunt privilegiata, Missae autem dici possunt sive pro uno, sive pro pluribus, sive pro omnibus fidelibus defunctis.) — Si autem de applicanda Missa nihil dicitur, opinio erat consultoris S. Indulg. Congregationis, privilegium altaris ita esse ab applicatione Missae separabile, ut Missa uni, alteri altaris privilegium applicari posset. Ita S. Congr. Indulg. 31. Jan. 1848, Decr. auth. n. 348. Quare tum non videbatur altaris privilegio obstaculum fieri, etiamsi pro vivis ad certam intentionem (sive pro stipendio, sive aliter) Missa applicaretur: eo quod haec applicatio minime impediret, quominus in Missa et per eam simul orari posset pro defuncto atque ei ex thesauro Ecclesiae per dispensationem

Summi Pontificis plenaria indulgentia applicari. Hoc sensu videbatur sumendum esse privilegium altaris, quod quotidie lucrari potest sacerdos, qui actum heroicum, i. e. cessionem omnium satisfactionum, pro defunctis fecit, siquidem in concessione quotidiani privilegii altaris, qua Pius IX. 30. Sept. 1852 illum heroicum actum ditavit, applicationis Missae pro defuncto vel defunctis non fit mentio. Nihilominus S. I. C. responso d. d. 18. Dec. 1885, quod per Leonem XIII. die 19. Dec. approbatum est, recessit ab hac sententia. Nam interrogata (Dub. V.), „utrum indulgentia plenaria altaris privilegiati personalis debeat a sacerdote, qui actum heroicum emisit, applicari animae, pro qua Missam celebrat“, dixit: „Affirmative, hoc enim modo privilegium altaris conceditur a Summo Pontifice.“ Qua responsione seu S. Pontificis voluntate satis manifestata res est composita.

c) Praeter celebrationem vel applicationem Missae ex parte sacerdotis nihil requiritur. Id autem evidens est, sacerdotem propter altaris privilegium, quod habuit, non impediri, quominus vi Missae celebratae seu sumpcionis Sacrae Eucharistiae in Missa alias indulgentias lucrari possit, quae Sanctam Communionem requirant, si modo etiam pro sacerdote concessae sunt.

2. Indulgentiae viae crucis.

558

De harum indulgentiarum extensione nihil opus est dicere, maxime quum prohibitum sit, ne in tabellis indulgentiae singulis viae crucis stationibus annexae recenseantur. Sunt autem quam plurimae.

I. Illud juvat notare, requiri 1) legitimam viae crucis erectionem et benedictionem, 2) modum legitimum peragendi hanc devotionem.

Quid ad legitimam erectionem requiratur, longius est exponere. Id solum noto, benedictionem cadere in cruces *lignas*, quae debent esse *conspicuae*, i. e. ita collocatae, ut non tegantur neque a tergo picturae vel statucae collocentur, sed cerni possint a fidelibus (Decr. auth. n. 442), verum picturae statucae non sunt necessariae (Decr. auth. n. 258 et 264). Neque obstat temporanea remotio crucium e loco suo, modo circiter in eodem loco reponantur: etsi una crux cum altera permutetur. — Neque obest, si deficientibus aliquibus crucibus in locum illarum, *in minore tamen numero*, substituantur non benedictae, modo ab initio quatuordecim cruces rite benedictae fuerint. Ita S. Indulg. Congr. 30. Jan. 1839 etc.; Decr. auth. n. 258. 270. 275. 328.

Non raro habetur etiam facultas benedicendi crucifixos cum indulgentiis viae crucis: quod sic intelligitur, ut illi, qui legitime impediti sint, quominus viam crucis peragant, coram crucifixo illo easdem indulgentias cum crucifixo sic benedicto lucrari possint, modo recitent 20^{ies} Pater, Ave, Gloria (v. Decr. 8. Aug. 1859), 14^{ies} pro 14 stationibus, 5^{ies} in honorem quinque vulnerum Salvatoris, 1 ad intentionem Romani Pontificis pro consuetis finibus. — Pro graviter aegrotis autem 18. Dec. 1877 singulare illud privilegium concessum est, ut easdem indulgentias cum crucifixo sic benedicto lucrari possint, modo loco 20 Pater, Ave, Gloria recitent corde contrito versiculum: „Te ergo quaesumus, tuis famulis subveni, quos pretioso sanguine redemisti“, vel actum contritionis eliciant¹. — Denique 19. Jan. 1884

¹ Ut autem ii, qui ejusmodi crucifixum possident, illa gratia frui possint ejus quidem communicatio per P. Generalem Franciscanorum vel per sacerdotem ab illo specialiter delegatum requiritur: siquidem P. Generali O. S. F. Pius IX.

a Leone XIII. concessum est, ut, si plures se devote componant ad orandum communiter, atque unus tantum teneat ejusmodi crucifixum benedictum, nihilominus omnes, qui simul 20 Pater etc. orent, indulgentias valeant lucrari: Rescripta auth. n. 447.

Quando autem ipsa via crucis peragitur: I. in privato exercitio nihil aliud in rigore requiritur, nisi ut 1) quilibet ab unaquaque ad alteram stationem sese corporali motu transferat (Deer. auth. n. 278 die 26. Febr. 1841), 2) ad quamlibet stationem breviter meditetur seu recolat passionem Dominicam, sc., ut videtur¹, partem illam passionis, quae stationi juxta consuetam et antiquitus introductam repraesentationem 14 stationum respondeat. — Consultitur tamquam pia praxis, ut ad singulas stationes eliciatur brevis contritionis actus, et Pater et Ave dicatur. Quod si in honorem Dominicæ passionis cum recordatione stationis occurrentis fit, pro praescripta meditatione sufficere potest, maxime si agitur de iis hominibus, qui meditationi proprie dictae assueti non sunt. Cf. Deer. auth. n. 100. 257. 259.

559 II. Si publicum exercitium viae crucis peragitur, quando perturbatio excitari facile potest, observetur methodus „ut unoquoque de populo suum locum tenente sacerdos cum duobus clericis sive cantoribus circumeat, ac sistens in qualibet statione ibique recitans peculiare consuetas preces, ceteris alternatim respondentibus“ 6. Aug. 1757 a Summo Pontifice approbata: v. Deer. auth. n. 210. Clarum non est, utrum requiratur aliquis motus, ita ut singuli ex populo genuflectant et iterum surgant, an sufficiat plane immotos eos in loco suo manere.

Ut autem in ipso altari summo sacerdos consistere atque ex eo loco solum pro singulis stationibus certas preces cum populo recitans exercitium viae crucis peragere salvis indulgentiis possit, necessaria est *specialis concessio*, in certis quidem locis impetrata; nihilominus etiam tunc id saltem praescriptum est, ut ad singulas stationes, quae in libello precum occurrant, surgatur et genuflectatur².

18. Dec. 1877 id concessit, ut graviter aegrotis, qui 20 *Pater etc.* recitare non valent, loco illarum precum orationuculam, quam dixi, injungere posset. Quapropter in ipsa formula facultatis benedicendi crucifixos hanc etiam facultatem expresse inserendam seu adjungendam Rñus P. Gen. jam nunc curare consuevit. Ita Schneider, *de indulgentiis (Die Ablässe etc.)* edit. 8. a S. Congr. approb. pag. 285.

¹ Cf. Prinz. decr. n. 487. An indulgentiae viae crucis . . . datae sint ob Christi Domini passionis meditationem *in genere*, an vero taxative pro meditatione illarum stationum 14, quae a fidelibus generaliter cognoscuntur? Resp. negative ad I., affirmative ad II. 16. Febr. 1869. — Ceterum alii putant, sufficere meditationem quamlibet de quavis phasi Dominicæ passionis.

² Die 10. Sept. 1883 S. C. I. interrogata respondit: „Ex documentis non constat, indulgentias pro pio exercitio viae crucis concessas toties lucrari, quoties praefatum exercitium iteratur“, i. e. in uno eodemque die: Rescripta auth. n. 443. Ergo res neque affirmatur, neque negatur, sed relinquitur objective dubia, quamdiu SS. Pontifices indulgentias antiquitus concessas noluerint mutare vel interpretari. Inclino tamen in eorum opinionem, qui putent, illas pluries, i. e. toties quoties acquiri posse, nisi eas eximas, quas fortasse antiqui S. Pontifices pro visitantibus loca terrae sanctae certis quibusdam diebus *prae aliis* annexas esse voluerunt. Quoad has enim obstare videri potest decretum Innoc. XI. „*Delatae*“, quod vide infra in nota ad n. 561; quoad reliquas, nisi positive facta sit restrictio, potius sumere debemus latam interpretationem, quae iteratae acquisitioni faveat.

3. Scapularia.

560

Ut aliquis legitime ad piam scapularium diversorum unionem admissus sit, necesse est, ut sacerdos a) legitimam facultatem admittendi habeat, b) in benedictione scapularis, in impositione et receptione *non defecerit in essentialibus*; S. Congreg. Indulg. 24. Aug. 1844: quod 18. Aug. 1868, approbante Pio IX., ita declaratum est, ut etiam *verba substantialia* proferri debeant. Deer. auth. n. 329 et 421. Per Pium IX. 18. Sept. 1862 facta est sanatio pro Orbe, si quae receptiones invalidae fuerint propter defectum facultatum, vel propter defectum in scapularium forma: Deer. auth. n. 394. — Denuo petebatur sanatio quoad „omnes receptiones invalidas ad sodalitates vel unionem scapularis cujuscunque bona fide peractas“, et 20. Julii 1884 SS. D. Leo XIII. concessit, „ut adscripti cum aliquo defectu, ut in precibus, abhinc indulgentias singulis scapularibus proprias lucrari valeant“. (Ex folio anglico „The Tablet“ 6. Dec. 1884.)

Primum scapulare, quo aliquis utitur, debet esse legitime benedictum: quamquam in admissione seu receptione, si scapularia desunt, sic omnes vestiri possunt, ut uni post alterum idem scapulare ab ipso sacerdote imponatur. Attamen postea saltem ad singulos sic receptos scapulare rite benedictum transmitti debet. — Post primum autem scapulare, quo quis usus est, detritum sive amissum, aliud etiam non benedictum, modo sit ex legitima materia et juxta legitimam formam confectum, substitui privatim *plerumque* potest. Vide ib. Deer. auth. n. 421. Qui semel legitime ad scapulare admissi sunt, nova admissione non indigent, etsi diu scapulare non gestaverint, sed sufficit illud resumere, ut favoribus illius frui possint, quibus interim non fruebantur. Nova admissio tum tandem requiritur, si quis, *nolens amplius* sodalitati scapularis adjungi, illud deposuit vel si in deponendo scapulari ita se gessit, ut illa voluntas piae sodalitati valedicendi implicite adesset, e. g. si ex contemptu deposuit; sicut enim nemo nolens admitti potest, ita nemo nolens in illa pia sodalitate retinetur.

Inter diversa scapularia eminent 1) Scapulare de Monte Carmelo,⁵⁶¹ 2) Scapulare Immaculatae Conceptionis. *Prius* antiquissimum est, atque eminent inter alia omnia singulari protectione, quam B. Maria V. pie creditur promississe illis, qui hoc scapulare devote gesserint in eoque moriantur, imo speciali privilegio, quo dicitur V. B. sodales illos, qui certas preces vel abstinentiam insuper persolverint, ditasse, ita ut Sabbato post mortem potenti Beatae Virginis intercessione liberationem e poenis purgatorii sperare liceat. *Posterius*, quod in honorem Immac. Conceptionis institutum est cum eo fine, ut sodales orationibus suis et operibus bonis incumbant in peccatorum conversionem, excellit quam plurimis indulgentiis, quas post plures Summos Pontifices Pius IX. contulit atque firmavit. Praeter magnum numerum dierum, quibus sodales sub consuetis conditionibus plenariam indulgentiam sive sibi sive defunctis lucrari valent, alius singularis favor concessus est, ut sodales toties, quoties in honorem Sanctissimae Trinitatis, B. Mariae V. sine labe conceptae atque pro consuetis intentionibus Summi Pontificis recitent devote *sexies* Pater, Ave, Gloria, lucrentur indulgentias Portiunculæ, Jerusalem, 7 Urbis basilicarum, S. Jacobi de Compostella, idque quocunque loco et tempore, sine conditione confessionis et Sacrae Communionis peractae, etiam defunctis applicabiles. Ita decr. S. C. I. 31. Martii 1856 a Pio IX. 14. Apr. ejusdem anni approbatum. Intelligitur

tamen, orantem debere esse in statu gratiae, ut sibi lucretur indulgentiam et probabiliter etiam, ut lucretur defunctis¹.

562 4. Indulgentia Portiunculae.

In Martyrologii Romani appendice, Martyrologio Ordinis Seraphici, die 2. Augusti annuntiatur, Christum ipsum S. Francisco plenariam indulgentiam concessisse pro iis, qui dolentes de peccatis sacellum *Portiunc.* visitarent, cum mandato, ut eam a Pontifice impetraret; eamque indulgentiam ab Honorio III. confirmatam, a Gregorio XV. ad omnes ecclesias Franciscanorum extensam esse. — Bened. XIV. *de syn. dioec.* lib. 13 c. 18 refert, authenticum documentum *primaevae* concessionis deesse quidem, verum authentice constare de testimonio duorum religiosorum anno 1277 exarato, qui referant, se integram illius primaevi facti historiam audivisse a P. Matthaeo de Marignano, qui fuit unus ex sociis S. Francisci, quique cum ipso Perusiam se contulit ad Honorium III., quum is indulgentiam illam, suspecta Dei voluntate, sit elargitus. — Hanc indulgentiam plenariam postea Romani Pontifices ita extenderunt, ut fideles confessi et Sacra Communione refecti die 2. Augusti toties lucrari possint plenariam indulgentiam, etiam defunctis applicabilem, quoties aliquam ecclesiam ordinis S. Francisci vi-

¹ Nuper in dubium vocatum est, num revera *omnes* illas indulgentias non partiales tantum, — nam de his nullum est dubium — sed etiam *plenarias*, quae illorum locorum visitationi annexae sunt, fideles possint lucrari *toties quoties*, idque si minus sibi, saltem defunctis. Atque negativa sententia Romae praevaluit. Ratio dubitandi est decretum Innoc. XI. 7. Martii 1678 „*Delatae saepius*“ (Decr. authent. n. 18), quod servandum esse etiam relate ad indulgentias caerulei scapularis, ipsa S. Congr. et Pius IX. expresse edixerant: Decr. auth. n. 374 et Rescripta auth. Summar. 57 scil. pag. 577 in nota. Sed hoc decretum in ipso illo authentico summario l. c. sic exhibetur, ut indulgentiam plenariam *pro vivis* concessam in certum diem locum pium visitantibus non posse acquiri dicatur nisi semel. Quod si ita est, facile intelligitur, id non obstare, quin indulgentiae illae, etiam plenariae, acquiri possint pluries defunctis. At verba ipsius decreti eam restrictionem „*pro vivis*“ non exprimunt; sed dicitur absolute: „*semel autem dumtaxat in die plenariam indulgentiam in certos dies ecclesiam visitantibus concessam, vel aliud pium opus peragentibus, lucrifieri.*“ Num igitur S^a Congregatio erravit in exhibendo et explicando illo decreto? E contrario videmur rationem habere affirmandi, non verba quidem ad amissum esse servata, sed *sensum*. S^a enim Congregatio probe sciens, decreta favores restringentia esse strictae prorsus interpretationis, videtur perpendisse, verbum illud „*lucrifieri*“, si late sumatur, dicere sive sibi sive defunctis acquirere, si strictiore sensu, solum sibi acquirere; nam qui pro defunctis acquirat indulgentiam, remissionis poenarum temporalium lucrum non facit, sed eam in alios transfert. — Imo videtur etiam alio modo ostendi posse, indulgentias confratribus caerulei scapularis pro recitando 6 *Pater etc.* concessas, etiam plenarias (quamquam fortasse non omnes), pluries in die acquiri posse. Nam decretum illud Innocentii XI. loquitur de indulgentiis *in certos dies* concessis. Si quae igitur indulgentiae plenariae pro visitatione Basilicarum Urbis, Compost. etc. *in certos tantum dies* concessae sunt, hae a confratribus caerulei scapularis semel tantum in die possunt acquiri; quae autem sine certorum dierum determinatione, eas pluries in die a confratribus 6 *Pater etc.* recitantibus acquiri posse existimo. Atque cum hac explicatione videtur plane consentire, quod habetur in Summario indulg. Ordinis Seraphici (Rescr. auth. Summar. 15 n. 8), quo eadem indulgentiae recitantibus 6 *Pater etc.* coram Ss. Sacramento concessae exhibentur, idque ita, *ut saepius in die acquiri possint, utpote quae non habeant limitationem aut determinationem temporis*. At, re manente dubia, authentica decisio desideratur.

sitent, i. e. quoties in eam ingrediantur, ut parumper orent: cf. etiam decr. S. C. I. 22. Febr. 1847 (8. Julii 1850): neque requiritur inter diversas visitationes notabile spatium, sufficit egredi, et iterum ingredi ecclesiam, ut ipsa S. I. C. declaravit. — Pro ipsa ecclesia Sanctae Mariae Angelorum Innoc. XII. 18. Aug. 1695 concessit, ut *singulis diebus* idque sine Communionem eo modo lucrari possint fideles indulgentiam, quo die 2. Aug. (v. Craisson n. 4618).

Quae indulgentia visitationi ecclesiae ut soli causae annexa id singulare omnino habet, quod fideles eam toties quoties lucrari possint: atque pro ea decretum Innoc. XI. hic in nota praecedenti allatum non valere, expresse declarat Raccolta pag. XXVI. Est igitur ampla facultas succurrendi defunctis.

5. Rosaria.

Inter varia rosaria indulgentiis ditata eminent:

1) *Rosarium consuetum* quinque aut quindecim decadum, quod a Patribus O. P., vel ab iis, qui eandem facultatem acceperunt, benedicuntur et indulgentiis afficitur: benedictionis *formula peculiaris requiritur*, ut indulgentiae valeant. Praecipuae indulgentiae sunt:

a) pro recitantibus quindecim aut quinque decades 100 dierum indulgentia pro qualibet oratione Dominica et salutatione angelica;

b) recitantibus per integrum annum quotidie, sub consuetis conditionibus plenaria indulgentia semel aliquo die;

c) *sociis sodalitati Sanctissimi Rosarii* in multis festis per annum plenaria indulgentia conceditur, imo pro qualibet rosarii recitatione ingentes indulgentiarum copiae dantur, quas descriptas habes in *Leikes Rosa aurea*;

d) in recitatione rosarii pro capacitate recitantis requiritur, ut aliquo modo mysteria recolat. V. Rescripta auth. n. 51. 373, Decreta auth. n. 92. 273. 373.

2) *Rosarium S. Birgittae*, quod sex decadibus constat — universim 63 Ave Maria in honorem 63 annorum, per quos fertur Beata Maria Virgo in his terris degisse: — benedictio reservatur per se ordini Sanctissimi Salvatoris.

Verum saepe conceditur per S. Sedem facultas applicandi rosariis indulgentias a S. Birgitta nuncupatas: quod, ut declaratum est, sic omnino intelligi debet, ut non sit facultas illa rosaria peculiaris formae benedicendi et indulgentiis ditandi, sed consuetis rosariis S. Dominici quinque aut quindecim decadum indulgentias Birgittinas applicandi: neque requiritur specialis formula benedictionis. Decr. auth. n. 268. 271. 281.

Praecipuae indulgentiae sunt: a) qui rosarium vel coronam (quindecim aut quinque decades) recitat, acquirat pro qualibet oratione Dominica, salutatione angelica, symbolo apostolico, quod occurrit, 100 dierum indulgentias;

b) non requiritur meditatio mysteriorum;

c) in articulo mortis sub consuetis conditionibus plenaria indulgentia conceditur: v. Decr. auth. n. 273, Rescr. auth. n. 19 et 20 et ibid. Summar. 3.

3) *Rosarium septem dolorum*, quod ordini Servitarum est proprium, constat ad recolendos septem dolores B. V. septem partibus, quarum quaelibet orationem Dominicam et septies salutationem angelicam comprehendit, quibus in fine tres aliae salut. angel. adduntur in honorem lacrymarum Beatae Mariae Virginis. Qui haec rosaria benedicendi et indulgentiis ditandi facultatem habet, etiam ad valorem adhibere debet *specialem benedicendi formulam*.

Indulgentiae annexae sunt quam plurimae; a) 100 dierum indulgentia pro qualibet oratione Dominica et salutatione angelica, ubicunque et quocunque die rosarium recitatur a vere contritis et confessis, vel cum proposito confitendi;

b) 200 dierum pro quolibet grano, si ita recitetur rosarium in ecclesiis Servitarum;

c) item 200 dierum in quolibet loco, si ita recitatur rosarium feriis sextis, aut in praecipuis solemnitatibus septem dolorum cum suis octavis, aut quolibet die quadragesimae;

insuper: d) centum annorum, si recitatur rosarium praevia contritione et confessione, aut saltem firmo confitendi proposito;

e) 200 ann., si recitatur *post conscientiam exacte discussam et confessionem institutam* et insuper preces funduntur ad consuetam intentionem S. Pontificis;

f) indulgentia 150 annorum pro iis, qui, vere poenitentes et confessi, eam recitant, feriis II, IV, VI et omnibus festis de praecepto; v. Rescr. auth. Summar. 80 append. se. pag. 650.

564 6. Benedictio Papalis pro mortis articulo.

1) Facultatem moribundis benedictionem Apostolicam dandi cum plenaria indulgentia quam plurimis sacerdotibus, aut Ordinariis cum potestate eam suis sacerdotibus subdelegandi SS. Pontifices jam a longo tempore concesserunt. Cf. Decr. auth. n. 440, Rescr. auth. n. 408.

2) Haec indulgentia sic intelligitur, ut moribundus re ipsa eam accipiat in *vero* mortis articulo, seu eo momento temporis, quo mors realiter sequitur: quando igitur sacerdos delegatus benedictionem dat, adhuc *suspensa manet* indulgentia. Hinc est, 1) cur repetitio benedictionis — utpote nullius utilitatis — non sit in eodem mortis periculo facienda: cf. Decr. a. u. 9. 257. 263. 286. 300. 362; 2) cur liceat neque aegroti detrimentum ullum inferat, benedictionem dari statim post extr. unctionem, etiamsi periculum mortis *nondum sit imminens*: cf. decr. S. I. C. a Leone XIII. approb. d. 19. Dec. 1885, in quo dicitur, „hanc praxim *ex natura rei* valere“.

3) Formula autem benedictionis omnino ad valorem indulgentiae requiritur, ita ut, si Viaticum, extrema unctio et Apostolica benedictio *simul* dantur, nihilominus *ter Confiteor* debeat recitari: si autem instat mors, breviori formula in ipsa instructione provisum est. Cf. Decr. a. u. 286. 444.

4) Conditiones ad lucrandam hanc indulgentiam in rigore non sunt Confessio et S. Communio: quamquam necessarium est, a) ea Sacramenta, si fieri potuit, antea esse suscepta; si vero id impossibile est, sufficit, ut moribundus sit vere contritus seu in statu gratiae: imo Bened. XIV. in Constit. „*Pia mater*“ videtur pro conditione injungere *conatum* eliciendi *actus* ferventissimae *caritatis et contritionis*, si pro statu moribundi possibile sit. b) Certo essentialis conditio est, *ut nomen Jesu pie invocetur*, idque etiam ore, si possibile est, alioquin saltem corde: ita expresse declaratum est 20. Sept. 1775: cf. Decr. authent. n. 237 ad 7^m. c) Certo etiam pro *conditione* injungitur, *ut ipsa mors aequo ac libenti animo de manu Domini suscipiatur*: quod quo *melius* fiat, Instructio ab eodem Bened. XIV. approbata atque Rituali Rom. addita monet sacerdotem, ut „moribundum instruat atque hortetur, ut morbi incommoda ac dolores in anteactae vitae expiationem libenter perferat, Deoque sese paratum offerat ad ultro acceptandum, quidquid ei placuerit, et mortem ipsam patienter obeundam in satisfactionem poenarum, quas peccando promeruit.“

Tractatus VI.

Sacramentum Extremae Unctionis.

Cf. inter alios S. Thom. Suppl. q. 29—32, S. Alph. l. 6 n. 706—733, Gassner *Pastoral* p. 1063—1082.

Post poenitentiae sacramentum ejusque complementum, quod in⁵⁶⁵ indulgentiis habetur, aliud quoddam complementum, quod sacramenti rationem habet, considerandum est, extremam unctionem dico, quae in extremo agone in hominibus fidelibus effectus poenitentiae complet atque perficit, ac fere eodem modo refertur ad poenitentiam, sicut confirmatio ad baptismum. Quum autem tota hujus sacramenti doctrina sat facilis sit, breviter ea, quae practice observanda sunt, his capitibus complectemur, acturi 1) de rationibus sacramenti intrinsecis, i. e. materiâ, formâ, effectu; 2) de rationibus extrinsecis, ministro sc. et subjecto eorumque obligationibus.

Caput I.

De Extremae Unctionis rationibus intrinsecis.

Sacramentum quodlibet est signum gratiae efficax. Quare ut cujuslibet sacramenti ratio recte intelligatur, declaretur oportet, *cujusnam gratiae* sit efficiens, et quale signum externum (materia et forma) sit necessarium.

§ 1.

De gratis per Extr. Unctionem conferendis seu de Extr. Unctionis effectu.

I. Extremam unctionem esse verum sacramentum, solemniter definitum est a Concilio Trid. sess. 14 can. 1 *de extr. unctione*: „Si quis dixerit, extremam unctionem non esse vere et proprie sacramentum a Christo Domino nostro institutum, et a beato Jacobo Apostolo promulgatum, sed ritum tantum acceptum a Patribus, aut figmentum humanum, anathema sit.“

II. Extrema unctio per se et primaria sua institutione est sacramentum vivorum, quod supponit, hominem fidelem peccatorum mortalium remissionem jam accepisse: id ex constanti doctrina Ecclesiae colligitur, atque ex perpetua illius praxi, qua extremam unctionem post absolutionem sacramentalem, imo etiam post S. Viaticum, dare consuevit.

III. Gratia specialis hujus sacramenti, quae ut in omnibus sacramentis in gratia sanctificante collata vel aucta fundatur, est jus specialis divini auxilii, quo aegrotus spiritualiter sublevetur atque confortetur, ad sustinendos insultus atque tentationes diaboli easque vincendas, fe-